

Az európai fahelyzet

M A D A S A N D R Á S főosztályvezető h. OT

Az Európai Gazdasági Bizottság Fabizottsága szokásos évi ülésén ezúttal részletesebben elemezte az európai általános gazdasági helyzetet, tekintve, hogy a fapiac igen érzékenyen reagál a gazdasági élet fejlődésében bekövetkező változásokra. Az 1958. és 1959. évben az ipari fellendülés stagnálása vagy lelassulása a nyugat-európai államokban egyes iparágakban csökkentette a fa iránti keresletet, ennek folytán az európai fakereskedelem színvonala visszaesett és mindez lenyomta a faárakat.

A Fabizottság Titkársága az alábbi értékelést adta az európai gazdasági helyzetről:

Gazdasági fejlődés Kelet-Európában és a Szovjetunióban 1958 és 1959-ben

A kelet-európai államokban és a Szovjetunióban az ipari termelés az utóbbi két évben szilárdan tovább emelkedett. Az ipari bruttó termelés 1958-ban majdnem mindenütt 10%-kal emelkedett és az 1959. év első félévének eredményeiből ítélve az emelkedés ez évben is eléri a tavalyi mértéket. Az 1958. előtti évek gyors ipari fejlődése számos „aránytalanságot” eredményezett. Azonban 1958-ban ezek az államok jelentős erőfeszítéseket tettek az ipari kapacitások jobb kihasználására, részben az ipari készletek növelése révén. Ez a politika mindentűt fejlődést eredményezett a készlethelyzetben és a kapacitások jobb kihasználásában.

1959-ben a kormányok viszonylag magas célokat tűztek ki az ipari és beruházási tevékenység területén. E célok végrehajtása azonban már nemcsak a jobb anyagellátástól függ, mint 1958-ban, hanem az ipari kivitelezés általános fejlődésétől és részben a munkatermelékenység jelentős emelkedésétől.

Az I. félévi eredmények alapján a tervfeladatok reálisaknak ítéltetők, sőt a legtöbb országban túl is teljesítették azokat, részben az anyagellátás fejlődése folytán az újabb beruházások üzembelépése révén, s végül a kedvező időjárási viszonyok következtében.

Ami a nyersanyagok közül a fát illeti, egyrészt folyamatosan és határozottan növekszik a kereslet mindenféle faféleség iránt, másrészt a hazai források vagy változatlanok, vagy csökkennek. A Szovjetunióban viszonylag kedvezőbb a helyzet, fatermelési lehetősége bőven van, azonban a fakitermelés áthelyezése a fában szegény európai részekről Szibériába és Távol-Keletre nehézségeket okozhat a munkaerő és szállítás vonalán.

1959-ben jelentős szükséglet jelentkezett a lakásépítési szektorban. A terv-államokban 1959. első félévében a lakásépítés $\frac{1}{3}$ -dal, vagy még többel emelkedett 1958. első félévéhez képest. Tekintve, hogy a fa helyettesítése még kismértékű, a lakásépítkezés növekedésével majdnem arányosan nőtt a fa iránti kereslet, bár a távlati előirányzatok szerint csökkenni fog a fa felhasználása a lakásépítkezésben. Így pl. a Szovjetunióban 1965-ben az új állami lakások 65%-a nagy betonpanellekből készül és az előregyártott, különféle betonelemek termelése az 1958. évinek 2,5-szeresére nő. Valamit csökkenni fog a bányafa-szükséglet részben az olaj és gáz előretörése, részben a külfejtésű bányák részarányának növekedése, részben pedig a bányafa helyettesítése következtében. A tervek szerint nőni fog a bútorgyártás ezekben az államokban, növekszik a papír- és cellulóztermelés, a lakásépítés és mindezeket csak részben egyensúlyozza a fa helyettesítése más anyagokkal. Ezért a következő években a fahelyzet a keleti államokban szoros lesz.

Gazdasági fejlődés Nyugat-Európában 1958 és 1959-ben

Nyugat-Európában 1958-ban a halmozott termelés növekedésének mértéke 2% alá esett az 1956. és 1957. évi 4 és 5%-kal szemben.

Az ipari fellendülés csökkenése nem tulajdonítható az Egyesült Államokban 1957/58-ban bekövetkezett gazdasági válságnak. Tény, hogy a nyugat-európai export az Egyesült Államokba 1958-ban érezhető mértékben tovább emelkedett.

Az ipari fellendülés csökkenése inkább annak volt a következménye, hogy számos országban a belső és külső egyensúly helyreállítása érdekében korlátozó politikát alkalmaztak, amihez járult a beruházási tevékenység gyengülése.

A készletfelhalmozás csökkenése és a tengerentúli export kedvezőtlenebb fejlődése volt részben a következménye az 1955. év óta tapasztalható visszaesésnek.

A nyugat-európai belső fejlődést az Egyesült Államokból és a tengerentúli államokból származó import jelentős csökkenése kísérte, de részben okozta is. Miután

a tengerentúli export valamit emelkedett, a nyugat-európai fizetési mérleg az egyéb területekkel kapcsolatosan jelentősen megjavult, ami ezeknek az államoknak a többségében megszilárdította a valutahelyzetet.

Ezek az események visszatükröződtek az egyes nyugat-európai pénz- és tőkepiacon bekövetkezett változásokban. Amíg megelőzően a kamatlábak emelkedtek, részben a fizetési mérleg hiányának automatikus következményeként, részben a korlátozó intézkedések folytán, addig 1957. vége felé a legtöbb államban csökkenni kezdtek a kamatlábak. A hitelfeltételek automatikus könnyítését kisebb mértékben liberálisabb politika követte a pénz- és adópolitikában, ami sokkal inkább a fogyasztásra volt hatással, mint a beruházásra.

A pénz és egyéb politikában bekövetkezett változások hatása általában jelentős késedelemmel vált nyilvánvalóvá és ez a hatás az egyes államokban, valamint a gazdasági élet egyes szektoraiban különböző időpontokban nyilvánult meg. Azonban 1959 első felében az ipari fellendülés megújulása — ami az egyes államokban 1958 végén, vagy korábban indult meg — világosan megerősödött és kiterjedt. Mint a visszaesésben, ugyanúgy a növekedés meggyorsulásában is kiemelkedő szerepet játszottak a készletfeltöltésben és a lakásépítésben bekövetkezett változások. Jelentős befolyást gyakorolt a fogyasztási kiadások növekedése — főleg a tartós fogyasztási cikkek vonatkozásában —, míg az ipari beruházások az államok többségében elmaradnak ettől az ütemtől.

A gazdasági fellendülés csökkentését a nyersanyagárak csökkenése és a munkabérek emelkedésének lelassulása kísérte, ami a végtermékek árainak viszonylagos stabilitását eredményezte. A gazdasági tevékenység felélénkülése eddig általában igen kis mértékben hatott a nyersanyag árakra és a bérek sem mutatnak jelentősen emelkedő tendenciát.

Mivel 1958-ban a gazdasági tevékenység a legtöbb nyugat-európai államban magas színvonalon maradt, viszonylag kismértékű annak a lehetősége, hogy a termelés a foglalkoztatottság növekedése folytán emelkedjék. Egyes államokban az építkezések területén növekszik a munkaerő iránt a kereslet. Ugyanakkor a helyzet a tőkepiacon is szorossá vált, ami főleg az építkezések folytán fellépő tőkekereslet következménye. A jelen helyzetre ilyenformán ellentétes tendenciák a jellemzők. Egyrészt a hitelek szorosabbá válása fékezheti az építkezési tevékenység növekedését, mielőtt az ipari beruházások megújulása állandó jelleget öltene, és így az egész termelés növekedése ismét fékeződhet. Másrészt — és ez látszik valószínűbbnek —, a gazdasági tevékenység tovább szélesedik, részben a készletfelhalmozás és az ipari beruházások növekedése révén, ami munkaerő keresletet és a munkabérek növekedését fogja eredményezni.

Az ebből következő végtermék árak emelkedő tendenciáját azonban enyhíteni fogja a termelékenység emelkedése, amit a megelőző és folytatódó ipari beruházások és a meglévő kapacitások jobb kihasználása tesz lehetővé. Ezenkívül világosnak látszik, hogy a legtöbb nyersanyag beszerzési feltétele lehetővé teszi az ipari termelés növelésének magas mértékét anélkül, hogy jelentősen növelni kellene a tengerentúli import árakat.

A Titkárság jelentését is figyelembe véve, a Fabizottság az egyes főbb faválasztékokban az alábbiak szerint ítélte meg a jelenlegi helyzetet és az 1960. évi kilátásokat.

1. Fenyőfűrészáru

Az 1959. év tavaszán a gazdasági fellendülés jelei már a legtöbb nyugat-európai államban jelentkeztek és ennek folytán a fenyőfűrészáru-piacon a bizalom fokozatosan visszatért. Anglia már a tél folyamán jelentős vásárlásokat végzett, márciusban pedig további importáló államok is vásárolni kezdtek. A nyár folyamán nyilvánvalóvá vált az árak megszilárdulása és az őszi folyamán világossá vált, hogy az import-mennyiség meg fogja haladni az egy évvel előbb becsült mennyiségeket. Az 1959. évi import eléri a 18 000 000 m³-t, az 1958. évi 17 000 000 m³-rel szemben.

A piaci helyzet néhány érdekes vonást mutat a legújabb időkben. A közép- és keleteurópai áruk egyre jobban a közép- és keleteurópai, valamint a közlekedési piacokra koncentrálnak és ez a térség a nyugateurópai fejlődéstől való bizonyos függetlenség irányzatát mutatja, ami többek között abban is megnyilvánul, hogy az 1958. évi árcsökkenés a középeurópai piacon lényegesen kisebb mértékben mutatkozott.

Az 1960. évben az ipari fellendülés mind Nyugat-, mind Kelet-Európában folytatódni fog, ezért a fenyőfűrészáru fogyasztás színvonala valószínűen az 1959. évi szinten fog mozogni. Az import-szükséglet valószínűen a legtöbb államban változat-

lan marad és a holland, valamint nyugatnémet import valamelyes csökkenését ellensúlyozza az angol, magyar és spanyol import kisebb emelkedése.

Az export-lehetőségek fedezik a szükségleteket és bár Finnország és Svédország valamivel kevesebbet szándékozik exportálni, Ausztria és a Szovjetunió szállítási változatlan szinten maradnak és ha a piaci helyzet kedvezően alakul, Kanada több fenyőfűrészárut tud 1960-ban elhelyezni az európai piacokon, mint 1959-ben.

A Bizottság véleménye szerint a kereslet és kínálat várható egyensúlya jelentős áremelkedést aligha indokol. Az áremelkedés hosszú lejáróban mind a termelők, mind a kereskedők érdekei ellen hatna, mert a jelentősebb áremelkedés ismét a helyettesítő anyagok előretörését eredményezné.

2. Keményfa.

1959-ben a keményfa-fogyasztás főleg jóminőségű fűrészáruban, furnérban és enyvezett lemezben nőtt, ami az építési tevékenység és a bútorgyártás növekedésének a következménye.

Ennek folytán jelentősen nőtt a tropikus rönk és a tropikus, valamint európai jóminőségű fűrészáru importja. A trópusi keményfa-import jelentős növekedését elősegítette a tengeri fuvar költségek alacsony szinten történt viszonylagos stabilizálódása, a csökkent készlettartási költségek és az importőrök készleteinek gyors forgása. Amíg a jóminőségű áruk iránti kereslet növekedett, az alacsonyabb minőségű keményfa — főleg bükk — választékok iránti kereslet tovább gyengült Nyugat-Európában. Ez részben annak a következménye, hogy a trópusi fafélések használata növekedett, részben pedig az ilyen minőségű fa tradicionális felhasználási területei csökkentek, másrészt Kelet-Európában növekedett a keményfák felhasználása és a fenyőféléket, ahol lehet, igyekeznek keményfával pótolni. Például Bulgáriában gyakorlatilag a teljes zöldség-, gyümölcs- és a tojásexport jórésze bükkládában bonyolódik le.

A jóminőségű európai keményrönk és fűrészáru árak az 1958-as árszinten maradtak, a trópusi fák árai szilárdultak. Az alacsonyabb minőségű keményrönk árak Nyugat-Európában tovább csökkentek.

Ami az 1960. évi kilátásokat illeti, valószínű, hogy a nagyobb szükségletek, éppúgy mint az előző évben, fedezhetők lesznek a nagyobb mértékű trópusi rönk- és fűrészáru-importtal. A közepes és gyenge minőségű bükk és egyéb keményfa területen mindazonáltal kevés jel mutat arra, hogy az értékesítési kilátások javulni fognak, hacsak a bükk felhasználása a cellulóziparban nem szalad előbbre. Valóban ez vált az európai erdőgazdaság-politika egyik központi problémájává.

3. Bányafa.

A bányafafogyasztás tovább csökkent a legtöbb európai széntermelő országban, részben a nyugateurópai széntermelés csökkenése, részben általában a bányafahelyettesítés további térhódítása következtében. Az alacsonyabb fogyasztás módosítja a szükséges készleteket és ennek folytán jelentős készletcsökkenés következett be az év folyamán, ami tovább fékezte az importot. A bányafa-import 20%-kal alacsonyabb az előző évi becsléseknél és az árak alacsony szinten maradtak.

Az 1960. évi szükségletek tovább csökkennek és a kereslet-kínálat egyensúlyban van.

A bányafafogyasztás tendenciáját jól mutatják az alábbi számok:

Az európai bányafa import	1000 m ³
1958.	3300
1959. várható	2500
1960. várható	2300

Az előjelek szerint az 1960. évben az importáló államok között az eddigi harmadik helyről a második helyre kerülünk:

Anglia	900 000 m ³
Magyarország	560 000 m ³
Német Szöv. Köztársaság	500 000 m ³

Figyelemre méltó, hogy egyes nyugateurópai államokban a miénkhez viszonyítva igen magas a lombos bányafa részaránya és általában ez az arány emelkedő tendenciát mutat. A lombos bányafa aránya Franciaországban eléri a 60%-ot, míg nálunk 30—32% fölé eddig nem volt emelhető. Ha a bányászat fokozni tudná a lombos bányafa felhasználását, csökkenthetnék a fenyőbányafa-importot.

4. Papírfa.

Az 1959. év folyamán a megújult gazdasági fellendülést Nyugat-Európában és a folytatódó növekedést Kelet-Európában a cellulóz- és papírttermelés emelkedése kísérte. Európa cellulóz nyersanyag szükséglete fában következetesen tovább emelkedett, de éppúgy, mint az előző évben, az import részaránya csökken a papírfa-felhasználáson belül.

1960-ra az összes szükséglet tovább emelkedik mintegy 5 000 000 m³-rel. Amíg a fenyőfűrészáru-fogyasztás évtizedek óta azonos szinten mozog, illetve minimális mértékben emelkedett, a bányafafogyasztás csökken, addig a papírfafogyasztás állandóan emelkedik és úgy látszik, a következő években is jelentősen emelkedni fog. Jelenleg az európai papírfogyasztás (a Szovjetuniót is beleértve) kerekén 80 000 000 köbméter. A FAO becslése szerint a papírfogyasztás Európában 1975-ben el fogja érni a 200 000 000 m³-t; ennyi jelenleg Európa összes iparifa-fogyasztása.

A jövő évben előreláthatóan tovább fog folytatódni a hulladék felhasználása a cellulóziparban, ami kb. a 10%-át teszi ki az összes szükségletnek. A fenyő papírfa jelenlegi alacsony ára ellenére tovább fog folytatódni a lombos fák felhasználása és 1960-ban kb. az összes szükséglet 8%-át fogja fedezni. Ez az átlag azonban nagy különbségeket takar, mert pl. Olaszországban a 965 000 m³-es hazai papírfatermelés 90%-a lombos papírfa. Beszámítva az importot is, Olaszország összes papírfa-felhasználása 1960-ban 2 000 000 m³, ennek 63%-a lombos papírfa.

Összevetve a várható kilátásokat, a jövő évi import papírfa-szükségletek fedezhetők lesznek, bár valószínűleg szilárdabb piacokon.

Összefoglalva a legfontosabb tapasztalatokat, a jelek szerint a fapiac megszilárdulóban van, egyes választékokban bizonyos áremelkedésekkel kell számolni, bár az árak előreláthatóan nem fogják elérni a gazdasági visszaesés előtti magas árszintet. Az egész európai fapiac nagyjából és egészében egyensúlyban van; a kereskedelmi forgalom előreláthatóan az 1959. évi szinten, esetleg annál valamivel magasabban fog kialakulni.

A traktor helye a faanyagmozgatásban

SZEPESI LÁSZLÓ erdőmérnök

A külföldi szaklapok olvasásakor az ember szemét gyakran ütik meg az ilyen címek: „Van-e szükség közelítő traktorra?“, „Milyen legyen a faanyagmozgatásban alkalmazott traktor?“, „Használható-e a mezőgazdasági traktor az erdőgazdaságban?“ stb. Hazai szakkörökben is gyakran felmerültek olyan kérdések, hogy vajon mi a traktor elsődleges munkaterülete: a közelítés, a kiszállítás, a szállítás vagy az útépités, továbbá, hogy lánctalpas vagy gumiabroncsos traktorokat alkalmazzunk-e, s nem utolsósorban, hogy milyen legyen a traktoros faanyagmozgatás munkaszervezése?

Természetesen a kérdésekre nem könnyű válaszolni, annál kevésbé, mivel a traktorok nagyobb arányú erdőgazdasági alkalmazásának vonatkozásában mindössze 10—12 éves tapasztalatra tekinthetünk vissza. S az, hogy ez idő alatt miért dolgoztak jól, vagy miért nem érték el egyes helyeken a kívánt eredményt a traktorokkal, más, — külső körülményekkel — az erdőgazdaságok műszaki felkészültségével, a káderkérdéssel, a szervezeti körülményekkel is összefüggtek. Mindenesetre jelenleg — a kezdeti nehézségek leküzdése után — nem haszontalan ezzel a kérdéssel foglalkozni. Ezt az erdőgazdaságok viszonylag magas traktorlétszáma, s azok sokfélesége indokolja.

A probléma felvetésére azért is szükség volt, mivel az utóbbi években több ún. „erdőgazdasági traktor“ jelent meg egyes országokban. Ezek mezőgazdasági követelmények alapján készültek, s a tervezők megelégedtek azzal, hogy az